

LBRIS

Daniela Barbu

We know
books

Viorica-Bella Dorin

Nina Mihai

Daniela Mînză

Cătălina Luiza Neagu

Ministerul Educației
și Cercetării

8

EDITURA CD PRESS
www.cdpress.ro

Educație socială

Manual pentru clasa a VIII-a

Despre disciplina *Educație socială – Educație economico-financiară* / 3
 Competențe generale și specifice / 5
 Prezentarea manualului tipărit / 6
 Metode complementare de evaluare / 7
 Prezentarea manualului digital / 9
Recapitulare inițială. Pași către educația economico-financiară / 10
(Auto)Evaluare inițială. Pași către educația economico-financiară / 12

Unități de învățare

Lecții

Unitatea 1
Cetățeanul –
producător și
consumator
responsabil / 14

L.1: Calitatea de consumator de bunuri și servicii. Calitatea de consumator de servicii financiare / 16
L.2: Drepturi și responsabilități ale consumatorului. Protecția consumatorului / 18
L.3: Producătorul. Producerea de bunuri și servicii / 20
L.4: Producătorul și spiritul antreprenorial. Inițiativă și risc / 22
Recapitulare / 28
(Auto)Evaluare / 29

Unitatea 2
Rolul banilor în
viața noastră / 30

L.1: Forme actuale ale banilor / 32
L.2: Valoarea și funcțiile banilor / 34
L.3: Moneda națională a României / 36
L.4: Instrumente și mijloace de plată: prin numerar, prin card, prin internet și mobile banking / 38
Recapitulare / 44
(Auto)Evaluare / 45

Unitatea 3
Bugetul – Planul de
acțiune pentru
realizarea unui
scop / 46

L.1: Alegerea unui scop. Nevoi și dorințe *versus* resurse / 48
L.2: Resurse necesare pentru atingerea unui scop / 50
L.3: Venituri și cheltuieli ale familiei / 52
L.4: Venituri și cheltuieli personale / 54
Recapitulare / 60
(Auto)Evaluare / 61

Unitatea 4
Relația
consumatorului cu
instituțiile bancare
și financiare
nebancare / 62

L.1: Produse și servicii bancare / 64
L.2: Mijloace moderne de economisire. Instrumente de economisire pentru copii / 66
L.3: Alegerea ofertei bancare. Termeni ai contractului; dobândă, comisioane / 68
L.4: Alegerea ofertei bancare. Avantaje și riscuri în raport cu instituțiile bancare / 70
L.5: Produse și servicii de asigurare / 72
L.6: Alegerea ofertei. Avantaje și riscuri în raport cu instituțiile financiare nebancare / 74
Recapitulare / 80
(Auto)Evaluare / 81

Recapitulare finală / 82
Recapitularea proiectelor / 84
(Auto)Evaluare finală / 86
 Provocări financiare / 88
 Recomandări pentru gestionarea responsabilă a banilor tăi și ai familiei tale / 90
 Fișa de observare – Model / 92
 Etapele unei investigații – Model / 93
 Dicționar economico-financiar / 94
Răspunsuri (auto)evaluări / 96

Competențe generale și specifice

Metode complementare de evaluare

Investigație / 20

Proiect: *Campania Sunt consumator: Am drepturi și responsabilități!* / 24

Portofoliu / 17, 19, 21, 23, 27

Fișă de observare / 29

Investigație / 37

Proiect: *Expoziția de monedă din școala mea* / 40

Portofoliu / 33, 35, 37, 39, 43

Fișă de observare / 45

Investigație / 53

Proiect: *Scopul meu – CLUBul NOSTRU* / 56

Portofoliu / 49, 51, 53, 55, 59

Fișă de observare / 61

Investigație / 64, 72, 75

Proiect: *Primul meu Ghid financiar* / 76

Portofoliu / 65, 67, 69, 71, 73, 75, 79

Fișă de observare / 81

- 1 Raportarea critică la fapte, evenimente, idei, procese din viața personală și a diferitelor grupuri și comunități, prin utilizarea unor achiziții specifice domeniului social

1.1 Utilizarea corectă a termenilor specifici educației economico-financiare cu referire la fapte/evenimente economico-financiare

1.2 Asumarea calității de consumator avizat de bunuri și servicii, de servicii financiare, care își exercită drepturile și responsabilitățile

1.3 Manifestarea interesului pentru identificarea unor modalități de economisire și pentru reducerea risipei de resurse financiare

- 2 Cooperarea pentru realizarea unor activități și pentru investigarea unor probleme specifice diferitelor grupuri și comunități, prin asumarea unor valori și norme sociale și civice

2.1 Întocmirea, prin lucru în echipă, a unui buget lunar al familiei/personal în scopul exersării bunei gestionări a veniturilor

2.2 Participarea, prin derularea unui proiect pe teme economico-financiare, la investigarea unor probleme specifice grupurilor și comunităților de apartenență

- 3 Participarea responsabilă la luarea deciziilor, prin exercitarea spiritului de inițiativă și întreprinzător, respectiv prin manifestarea unui comportament social, civic și economic activ

3.1 Elaborarea unui plan de acțiune personal/al familiei, manifestând inițiativă și responsabilitate

3.2 Alegerea responsabilă a unor produse de economisire/de creditare, a unor mijloace de plată prin compararea avantajelor și riscurilor acestora

Repere economico-financiare

Consumatorul este persoana care consumă bunuri și servicii pe care producătorii le pun la dispoziție pe piață, în scopul satisfacerii nevoilor personale.

Bunul reprezintă orice lucru util și necesar oamenilor pentru asigurarea existenței și a bunăstării lor.

Bunuri	
Libere – pot exista în natură, relativ nelimitate, gratuite. <i>Exemplu: aerul</i>	Economice – limitate cantitativ, necesită costuri. <i>Exemplu: telefonul</i>

Produsul* este un bun material rezultat dintr-un proces de muncă și destinat unei piețe pentru a satisface o dorință sau o nevoie.

Serviciul reprezintă o activitate prestată, pentru care un consumator este dispus să plătească o sumă de bani.

Tipuri de servicii:

- **servicii de distribuție:** transport, comerț, comunicații, stocare;
- **servicii de producție** (de afaceri): publicitate, contabilitate;
- **servicii sociale** (sau colective): sănătate, educație, apărare;
- **servicii personale:** alimentație publică, turism, reparații, îngrijire personală;
- **servicii financiare:** conturi bancare*, credite, ipoteci și asigurări.

Exersează responsabilitatea economico-financiară!

1. Observă imaginile, consultă rubrica *Repere*, apoi discută în grupul clasei.

- Care dintre imagini prezintă bunuri și care prezintă servicii?
- Care dintre persoanele prezentate în imagini au calitatea de consumatori?

2. Pornind de la exemplele oferite la rubrica *Repere*, precizează câte două denumiri de bunuri libere și bunuri economice.

3. În coloana **A** sunt prezentate domenii unde găsim servicii, iar în coloana **B**, categorii de servicii. Asociază fiecărei cifre din coloana **A** litera corespunzătoare din coloana **B**, după **model**.

A. Domenii	B. Servicii
I. servicii de distribuție	a. asigurări
II. servicii financiare	b. educație
III. servicii personale	c. motivație
IV. servicii sociale	d. publicitate
V. servicii de producție	e. transport
	f. turism

4. Completează tabelul următor conform indicațiilor. Discută apoi, în grupul clasei, pentru a găsi soluții cerințelor formulate.

5 servicii utilizate de familia mea pe parcursul unei săptămâni	5 bunuri utilizate de familia mea pe parcursul unei săptămâni
<i>Exemplu: curățătorie</i>	<i>Exemplu: produse pentru gustarea de la școală</i>
...	...

Bunuri	Servicii
<ul style="list-style-type: none"> • au aspect material; • pot fi confecționate; • pot fi analizate înainte de cumpărare; • pot fi depozitate; • consumul este precedat de producție*; • clientul* nu participă la procesul de producție. 	<ul style="list-style-type: none"> • sunt imateriale; • pot fi prestate; • nu pot fi analizate anterior prestării lor; • nu pot fi depozitate; • prestarea și consumul sunt concomitente; • clientul poate participa la prestarea serviciului.

Ce soluții propui pentru reducerea cheltuielilor legate de procurarea acestor bunuri și servicii? *Exemplu: Preparăm în casă fursecurile pentru gustarea de la școală.*

5. Discută în grupul clasei despre consumul* moderat și responsabil, pornind de la următoarea situație, împărtășită de un adolescent:

De Crăciun, părinții mei cumpără foarte multe produse alimentare. O mare parte dintre ele ajung la coșul de gunoi, deoarece expiră sau nu sunt pe placul nostru. Atunci mă gândesc la oamenii nevoiași ...

- De ce este important să consumăm cu măsură?
- Cum influențează mediul deșeurile care nu se pot recicla?
- Ce alte consecințe generează consumul iresponsabil?
- Cum putem limita consumul excesiv de bunuri și servicii?

6. Analizează tabelul de la rubrica *Repere*, discută în pereche, informează-te în mediul online, apoi stabilește încă două diferențe între bunuri și servicii. Există asemănări între bunuri și servicii? Menționează cel puțin una.

7. Lucrează împreună cu 3-4 colegi/colege. Alegeți un bun și un serviciu pe care le utilizați frecvent. Prezentați care sunt factorii care vă influențează în alegerea acestora, pornind de la cele patru categorii:

Comportamentul consumatorilor de bunuri și servicii este influențat de o serie de factori, cum ar fi:

Factori	Exemple
culturali	cultura, clasa socială
sociali	grupul de prieteni, familia, tendințele în modă
personali	vârsta, ocupația, stilul de viață, părerea despre sine
psihologici	motivația, convingerile și atitudinea

Serviciile financiare au impact major asupra comportamentului consumatorului și pot fi de natură bancară, credite, asigurări, investiții, pensii private. Aceste servicii pot fi procurate de pe piețele financiare astfel:

Tip serviciu bancar	Piață financiară
asigurări	piața asigurărilor
împrumuturi, constituire de depozite bancare etc.	piața bancară
achiziționare de acțiuni, titluri de stat	piața de capital

- Care dintre factori vă influențează mai mult?
- Ce puteți îmbunătăți pentru a deveni consumatori responsabili?

Info + Mă inspir!

Fii consumator responsabil! La achiziționarea unui bun/produs, consumatorul trebuie:

- să citească eticheta;
- să verifice termenul de valabilitate;
- să solicite bonul fiscal/factura și să le păstreze.

Antrenament economico-financiar*

Asociația pentru Protecția Consumatorilor Info-Cons

Este o organizație neguvernamentală care apără drepturile și interesele legitime ale consumatorilor. Accesează site-ul asociației (<https://www.infocons.ro/>) pentru a afla mai multe informații despre calitatea de cumpărător de bunuri și servicii.

Adaugă în *Portofoliul personal* fișa cu lista principalelor caracteristici ale unui consumator responsabil.

Fișa: Cum interpretăm datele de identificare ale unui bon fiscal? Adaugă fișa în Portofoliu

În manualul digital

Ioana și-a cumpărat o cămașă pe care și-o dorea de mult timp. Pentru că se grăbea, nu a probat-o și nici nu a privit-o cu atenție.

Când a ajuns acasă, a constatat că pe cămașă era o pată ce părea rezistentă și îi lipsea un nasture de la mânecă.

Atunci și-a dat seama că nu și-a asumat **responsabilitățile** de consumator, dar nu s-a descurajat, deoarece s-a gândit la **drepturile** pe care le are.

Astfel, s-a hotărât să returneze produsul.

Repere economico-financiare

Conform Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor (ANPC), consumatorii au mai multe drepturi:

DE A FI PROTEJAȚI împotriva riscului* de a achiziționa un bun sau de a primi un serviciu* care ar putea să le prejudicieze viața, sănătatea sau securitatea ori să le aducă atingere drepturilor și intereselor legitime.

DE A FI INFORMAȚI complet, corect și precis, asupra caracteristicilor esențiale ale bunurilor și serviciilor, precum și de a fi educați în calitatea lor de consumatori.

DE A AVEA ACCES la o gamă variată de produse și servicii de calitate.

DE A SE ORGANIZA în asociații ale consumatorilor, în scopul apărării drepturilor și a intereselor lor.

DE A FI DESPĂGUBIȚI* pentru pagubele* generate de calitatea necorespunzătoare a produselor și serviciilor, folosind mijloacele prevăzute de lege.

DE A REFUZA încheierea contractelor care cuprind clauze* abuzive*, conform prevederilor legale în vigoare.

DE A NU LI SE INTERZICE de către un agent economic* să obțină un beneficiu prevăzut în mod expres de lege.

Exersează responsabilitatea economico-financiară!

1. Observă imaginea de mai sus, citește situația prezentată, apoi răspunde cerințelor.

- Poate returna Ioana cămașa? Își poate recupera banii? În ce condiții?
- Ioana nu a luat bonul fiscal atunci când a cumpărat produsul. Ce se întâmplă în această situație?
- A cui consideri că este vina pentru această situație: a Ioanei, a vânzătorului* sau a fabricantului produsului? Explică alegerea ta.
- Ce responsabilități ale consumatorului nu și-a asumat Ioana? Ce responsabilități are un consumator de bunuri și servicii? Completează lista de la rubrica *Repere*.
- Ce drepturi are adolescenta în calitate de consumator?
- Ție ce drepturi îți sunt respectate, în mod frecvent, în calitatea ta de consumator?
- Prezintă o situație concretă în care ți s-a încălcat un drept al consumatorului.

2. Completează lista drepturilor consumatorilor, menționate la rubrica *Repere*, cu alte drepturi pe care le consideri importante. *Exemplu: dreptul de alegere a bunurilor și a serviciilor dorite.* Motivează alegerile tale.

3. Citește enunțurile și alege varianta pe care o consideri corectă, după **model**.

1. Produsul pe care îl cumperi trebuie să fie:

- de calitate;
- ieftin;
- conform descrierii.

Printre responsabilitățile consumatorului se numără următoarele:

- să plătească prețul* produsului/serviciului;
- să verifice integritatea și calitatea produsului/serviciului.

Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorilor (ANPC)

este o instituție de control a statului cu atribuții de inspecție și control asupra agenților economici. Are ca obiectiv principal protecția intereselor economice și de siguranță ale consumatorilor.

Un consumator nemulțumit de calitatea unui produs/serviciu poate face o reclamație/sesizare.

- **Când?** Numai după ce a încercat rezolvarea amiabilă a problemei cu agentul economic care a furnizat produsul sau a prestat serviciul.
- **Unde?** La *Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor*, în funcție de locul în care își desfășoară activitatea agentul economic reclamat.
- **Cum?** În format scris. Se transmite electronic sau se depune personal.
- **În ce termen?** Se rezolvă în termenul legal (conform prevederilor O.G. nr. 27/2002), dacă este însoțită de toate documentele necesare: factură fiscală, bon fiscal sau chitanță, contract, certificat de garanție sau alte documente, după caz.

II. Dacă produsul achiziționat nu corespunde descrierii, ai dreptul:

- a. să-l returnezi;
- b. să-l reparați singur;
- c. să cumpărați altul.

III. La achiziționarea unui produs, trebuie să primești:

- a. o pungă pentru transport;
- b. un formular de reclamație;
- c. bonul fiscal sau factura fiscală.

IV. Un consumator nemulțumit de calitatea unui produs/serviciu poate face reclamație la:

- a. Inspectoratul de Poliție Județean;
- b. Comisariatul Județean pentru Protecția Consumatorilor;
- c. Poliția Locală.

4. Participă, în pereche, la un joc de rol generat de următoarea situație: *Un consumator dorește remedierea defecțiunii unui storcător de fructe al cărui termen de garanție este depășit.* Personajele principale sunt agentul economic și consumatorul.

• Găsiți împreună soluția problemei.

• Considerați că soluția găsită încalcă drepturile consumatorului?

5. Ce semnificație are pentru tine sintagma *protecția consumatorului*?

Realizează, în grup, un alt nor de cuvinte (*word cloud*) din domeniul protecției* consumatorului.

Info + Mă inspir!

În 1960 se înființează IOCU – **Organizația Internațională a Uniunii Consumatorilor**, care își propunea să reprezinte pe plan internațional interesele consumatorilor. Din 1995, aceasta devine **Consumers International**.

Drepturile consumatorilor au fost menționate pentru prima dată în **Carta Drepturilor Consumatorilor**, concepută ca un mesaj adresat **Congresului American** de către președintele Statelor Unite ale Americii, J. F. Kennedy, la data de 15 martie 1962. Această dată este recunoscută ca fiind **Ziua Mondială a Drepturilor Consumatorilor**.

Antrenament economico-financiar

Accesează online informațiile privind produsele periculoase transmise prin **Sistemul RAPEX (Sistemul European de Alertă Rapidă în cazul bunurilor de consum periculoase)**.

- Fișa: *Model de reclamație pentru semnarea încălcării dreptului de consumator la achiziția unui telefon.* Adaugă fișa în **Portofoliu**.

În manualul digital

Repere economico-financiare

Există mai multe **categorii de agenți economici**, adică persoane sau firme care desfășoară activități economice:

- **Producătorul*** este persoana sau agentul economic care utilizează diferite resurse pentru a produce bunuri și servicii necesare pe piață.
- **Distribuitorul*** poate fi o persoană sau un agent economic care cumpără produsele de la producător, cu scopul de a le vinde propriilor clienți.
- **Comerciantul** este persoana sau agentul economic care desfășoară activitatea de comercializare (vânzare-cumpărare) a produselor și a serviciilor pe piață.
- **Prestatorul*** este persoana sau agentul economic care furnizează o activitate, un serviciu.

Agentul economic este obligat:

- să ofere numai produse sau servicii sigure, care corespund caracteristicilor declarate;
- să se comporte în mod corect în relațiile cu consumatorii;
- să nu folosească practici comerciale abuzive.

Procesul de producție este ansamblul activităților/operațiilor care au ca scop obținerea de produse și servicii.

Exersează responsabilitatea economico-financiară!

1. Observă, apoi asociază imaginile de mai sus cu categoriile de agenți economici corespunzătoare, menționate la rubrica *Repere*. Descrie pe scurt activitatea desfășurată în fiecare imagine.
2. Stabilește ce statut au personajele subliniate din situațiile următoare, apoi răspunde cerințelor, în grupul clasei.

Producător sau consumator?		
<u>Mihai</u> a creat un joc pe calculator. Acesta a fost descărcat de pe internet de mai mulți <u>tineri</u> .	<u>Mara</u> iubește designul vestimentar. <u>Adolescentele</u> adoră să cumpere rochiile create de ea.	<u>Luca</u> a pictat un tablou pe care l-a vândut la <u>Târgul de Crăciun</u> unuia dintre <u>profesorii</u> săi.

- a. Personajele desemnate drept producători pot avea calitatea de consumatori? Oferă exemple în acest sens.
 - b. Tu sau membrii familiei tale aveți calitatea de producători? Ce produceți în mod obișnuit? Prezintă procesul prin care produceți acele bunuri sau servicii.
3. Participă la o **investigație***, respectând etapele prezentate la pagina 93.

Alege un produs pe care îl utilizezi, care îți place foarte mult. Investighează în mediul online cum se produce acesta. Reflectează asupra procesului de producție. Află dacă producerea acestuia afectează calitatea mediului sau dacă presupune un consum excesiv de resurse*.

Producția este activitatea în care oamenii produc bunuri și servicii necesare pentru satisfacerea unor nevoi.

Printre preocupările producătorilor se numără:

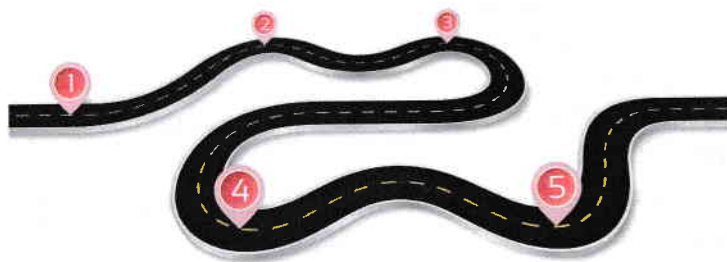
- să creeze noi bunuri și servicii care prezintă interes pentru consumatori;
- să stabilească modul de organizare a activității;
- să ia decizii cu privire la resursele utilizate;
- să își asume riscuri;
- să dea dovadă de autonomie în acțiune, de creativitate și originalitate.

Principalele forme de abuz practicate de producători:

- vânzarea de produse perimate*;
- vânzarea de produse necorespunzătoare calitativ;
- vânzarea de produse periculoase;
- clauze abuzive în contractul de vânzare (clauze de declinare a responsabilității comerciantului etc.);
- publicitate mincinoasă, înșelătoare;
- vânzarea de produse cu denumiri asemănătoare unor branduri cunoscute;
- lipsa prețului și a caracteristicilor de pe eticheta produsului;
- lipsa avertizărilor cu privire la potențialele riscuri pentru consumator.

4. Parcurge principalele forme de abuz practicate de către producătorii de bunuri și servicii.

a. Așază, pe indicatoarele amplasate pe „autostrada abuzurilor”, cinci dintre formele de abuz practicate de producători.

b. Prezintă un moment din experiența ta sau a cunoșcuților tăi în care ai/au fost victima/victimele unei astfel de situații. Cum ai/au reacționat? Cum ai/au procedat? La cine ai/au apelat?

5. Participă la concursul **Top 5 idei de succes**.

- Prezintă în maximum zece rânduri cea mai bună idee de produs sau de serviciu de succes, gândindu-te la ceva care îți place, la care te pricepi sau despre care crezi că ar avea succes.
- Prezintă ideea colegilor, însoțită de un desen sau de o schiță.
- Alegeți, prin vot liber exprimat în grupul clasei, cele mai bune cinci idei.
- Gândește-te dacă ideea ta este realizabilă și cum ai putea să o pui în practică, în viitor. Cine te-ar putea ajuta? De ce resurse ai avea nevoie?

Antrenament economico-financiar

- Urmărește calendarul târgurilor de bunuri și servicii din localitatea ta sau din localitățile învecinate și vizitează unul dintre aceste târguri cu familia sau cu grupul de colegi. Identifică bunuri și servicii care îți sunt utile. Informații suplimentare poți obține la adresa: <https://ccir.ro/targuri-si-expozitii-din-romania/>
- Urmărește emisiunea **Cum se fabrică?** pe canalul de televiziune Discovery, pentru a descoperi procesul de fabricare a unor produse.

■ Fișa: Citește eticheta! Ferește-te de produsele contrafăcute! Aduagă fișa în Portofoliu

În manualul digital

Info + Mă inspir!

Poveste de succes cu Walt Disney, producător de desene animate de scurtmetraj

Însușirea oricărui întreprinzător* de succes este abilitatea acestuia de a reveni în urma faptului că ideile i-au fost respinse. Este și cazul lui Walt Disney, care a fost inițial concediat din poziția de ilustrator, pe motiv că e netalentat.

În următorii trei ani, Disney s-a mutat la Hollywood și a început să producă desene animate de scurtmetraj pentru distribuitorii de filme. Mai târziu, a înființat compania Walt Disney, care a devenit liderul industriei de animație.

